

Выкарыстанне метаду праектаў у каррэкцыйна-развіццёвай працы з дзецьмі дашкольнага ўзросту з цяжкімі парушэннямі маўлення

Змена сацыяльна-эканамічных і сацыяльна-палітычных умоў жыцця дыктуюць сучаснаму падростаючаму пакаленню неабходнасць умець самастойна здабываць новыя веды, выкарыстоўваць іх на практыцы для вырашэння разнастайных праблем, творча думаць, быць камунікабельным, працаваць у камандзе. Усё гэта звязана з пошукам і распрацоўкай новых эфектыўных педагогічных тэхналогій, якія спрыяюць інтэлектуальнаму, творчаму, маральнаму, сацыяльнаму развіццю дзяцей, у іх навукоўцы і перадавыя практыкі справядліва ўключаюць метады праектаў (А. В. Хутарскай, В. В. Гузееў, А. А. Петрыкевіч і інш.).

Пад метадам праектаў разумеецца творчая самастойная і калектыўная праца, якая мае сацыяльна значны канчатковы вынік. У аснове праекта ляжыць праблема, для вырашэння якой неабходны даследчы пошук у розных напрамках, з абагульненнем і аб'яднаннем вынікаў у адно цэлае [1-2]. Інтэрактыўны характар праекта дазваляе ўключаць у яго разнастайныя формы і метады працы з дзецьмі, у тым ліку з цяжкімі парушэннямі маўлення (ЦПМ), актуалізаваць іх веды і ўменні, атрыманыя ў розных галінах пазнання, наладжваць партнёрскія ўзаемаадносіны, развіваць камунікатыўныя здольнасці.

У навучанні і выхаванні дзяцей з ЦПМ метады праектаў практычна не выкарыстоўваецца, што тлумачыцца, з аднаго боку, адноснай яго навізнай і нетрадыцыйнасцю, а з другога боку, яго перанос у практыку спецыяльнай дашкольнай адукацыі патрабуе адаптацыі з улікам асаблівасцяў дзяцей з ЦПМ.

Першыя спробы ў гэтым напрамку робяцца ў каррэкцыйна-развіццёвай рабоце ДУА "Яслі-сад № 92 г. Мінска». Праца над праектамі ўключала некалькі этапаў: падрыхтоўчы, асноўны, завяршальны. Падрыхтоўчы этап заключаўся ў выбары тэмы з улікам інтарэсаў дзяцей; распрацоўцы плана; падборы прыкладнага зместу, формаў, метадаў працы з дзецьмі; абмеркаванні плана з дашкольнікамі (абазначэнне дзіцячай мэты); вырабе плана-схемы праекта, арганізацыі развіццёвай прадметнай асяроддзя. Асаблівая ўвага тут надавалася ўдакладненню і ўзбагачэнню ўяўленняў дашкольнікаў з ЦПМ аб навакольным, актывізацыі іх слоўнікавага запаса, стымуляванню базавых інтэлектуальных функцый на яркай эмацыйнай, пачуццёвай аснове.

У асноўным этапе адбывалася падзел дзяцей на мікрагрупы; размеркаванне заданняў, арганізацыя сумеснай з педагогамі, бацькамі і дзецьмі пошукавай практычнай дзейнасці: дзейнасць мікрагруп (эксперыменты, назірання, працоўная мастацкая дзейнасць і інш.)

Тут важна было ўлічыць асобныя характарыстыкі дзяцей з ЦПМ, сярод якіх значная роля належала сацыяльнай актыўнасці. Важным момантам на гэтым з'яўлялася выкарыстанне традыцый, рытуалаў (крычалкі, агульная песня, нашэнне значком, эмблем, з'яўленне пастаяннага героя, казачнага персанажа і інш.). Уражанні, атрыманыя ў працэсе назіранняў, экскурсій, досведаў, фіксаваліся дзецьмі ў дзённіку, картах, якія з'яўляліся добрай нагляднай базай для пашырэння і пабудовы аб'ёму дзіцячых выказванняў, матывавалі дашкольнікаў з ЦПМ на дыялог.

Завяршальны этап меркаваў абмеркаванне вынікаў праекта; спосабу афармлення і прэзентацыі; практычнае выкарыстанне вынікаў праекта. Створаныя разам з бацькамі і педагогамі фотавыставы, альбомы, прэзентацыі спрыялі прайграванню асабіста перажаваных уражанняў, актывізавалі слоўнік, стымулявалі планавальную функцыю прамовы, з'яўляліся нагляднай апорай для складання кароткіх апавяданняў дзяцей.

Па тэматыцы і змесце ў працы з дзецьмі з выкарыстоўваліся розныя тыпы праектаў: гульнявыя, творчыя, даследчыя і пазнавальныя. Так, асноўнай дзейнасцю ў творчым праекце (напрыклад, «Мы любім кнігу», «як ствараецца прыгожая вопратка?») з'яўлялася творчая дзейнасць: Мастацкая, тэатральная, музычная. Канчатковым вынікам тут меркаваліся выставы, міні-музеі, дэфіле, Святы, вернісажы, кірмашы і інш. У аснове даследчых і пазнавальных праектаў (напрыклад, «нашы сябры-казуркі» « " як знакі і сімвалы дапамагаюць людзям?») быў збор інфармацыі і сістэматызацыя ведаў аб аб'ектах, з'явах навакольнай рэчаіснасці. Асноўная дзейнасць такога праекта пазнавальна-практычная. Вынікам праекта сталі дзённікі назіранняў, наглядны матэрыял, часопіс, матэрыяле, для дыдактычных гульняў і інш.

У працэсе прымянення метаду праектаў у працы з дзецьмі з ЦПМ вядучая роля, несумненна, належыць педагогу. І як паказала практыка, дзеці з ЦПМ з жаданнем і цікавасцю выконваюць заданні, маюць магчымасць актыўна дзейнічаць. Паступова вядучая роля ў праектнай дзейнасці перадаецца дзецям.

Ролю бацькоў дашкольнікаў з ЦПМ у праекце шматпланавая і разнастайная. Кожны бацька можа выступіць як саўдзельнік, арганізатар розных мерапрыемстваў, як кампаньён дзіцяці ў вырашэнні праблемы, прафесіянал у пэўнай сацыяльнай сферы, як надзейны сябар і памочнік у пошуку інфармацыі, зборы калекцыі, правядзенні эксперыменту, ацэнцы таго, што адбываецца і г.д. найбольш ярка бацькоў выяўляецца ў дэманстрацыі канчатковага выніку (удзел у святах, выставах, прэзентацыях, афармленне фотаальбомаў, плакатаў, узбагачэнне гульнявой асяроддзя групы і г.д.)

Такім чынам, у аснове праектнай дзейнасці ляжыць асаблівы стыль узаемадзеяння ўсіх удзельнікаў карэкцыйна-развіваючага працэсу, дзе супрацоўнічаюць педагог з бацькамі і дзецьмі, дзеці - адзін з адным, з бацькамі і з педагогам.

Метад праектаў прадугледжвае выкарыстанне розных формаў і метадаў пазнання навакольнага свету: назірання, экскурсіі, эксперыментаванне, мадэляванне, гульні і г.д.

Так, напрыклад, у ходзе эксперыментавання дзіця з ЦПМ вучыцца вылучаць гіпотэзу, ажыццяўляць пошук рашэнні і атрымліваць вынік, гэта могуць быць эксперыменту з рознымі відамі тканін для адзення, даследаванні якасцяў прадметаў («якія цацкі можна мыць, а якія не?»), з'яў («якая вада больш чыстая?») і г.д., або вырашаючы пазнавальна-практычныя задачы, дзеці з ЦПМ вучацца ставіць пытанні знаходзіць адказы, сумнявацца, думаць крытычна, радавацца за ўдалае выкананне задання. Усё гэта павышае ўпэўненасць дашкольнікаў з у сваіх сілах, падахвочвае да пошуку новага. У працэсе працы таксама дзеці з ЦПМ вучацца ствараць мадэлі (адзенне, вуліц і дамоў); выкарыстоўваць схемы маршрутаў, піктаграмы і інш.

Абарона праекта-гэта самы відовішчны момант, на якія прыходзіцца найвышэйшая кропка эмацыйнага нападу, якая ўзмацняецца сацыяльнай значнасцю абранай тэмы. Педагог нагадвае дзецям і іх бацькам, для каго і для чаго ён створаны і навошта ён патрэбны. Форма абароны праекта заўсёды яркая, маляўнічая, цікавая і прадумана так, што дэманструе ўклад кожнага дзіцяці, аднаго з бацькоў, педагога (дэфіле розных відаў адзення: для турыстычнага агенцтва, Алімпійскіх гульніў, тэатра моды, казачнага балю).

Такім чынам, прымяненне метаду праектаў уносіць новую тэндэнцыю да пабудовы карэкцыйна-развіцёвай працы з дашкольнікамі з ТНР, фармуе ў іх навыкі даследчай, маўленчай дзейнасці, развівае пазнавальную актыўнасць, самастойнасць, творчасць, камунікатыўныя здольнасці. Акрамя таго, грунтуючыся на асобна-арыентаваным падыходзе да навучання і выхавання, дадзены метады развівае пазнавальны цікавасць дашкольнікаў з ТНР да розных абласцяў ведаў, фармуе навыкі супрацоўніцтва, актыўнай даследчай і сацыяльнай пазіцыі дзяцей з улікам іх індывідуальных інтарэсаў, што паказвае на перспектыўнасць яго выкарыстання ў працы з названай катэгорыяй дашкольнікаў.

Крыніцы:

1. Петрыкевіч А.А. Метады праектаў у адукацыі дашкольнікаў: дапаможнік для педагогаў устаноў, якія забяспечваюць атрыманне дашкольнай адукацыі / А.А. Петрыкевіч. - Мазыр: ТАА ВД "Белы вечер". 2008. -102с.
2. Праектны метады у дзейнасці дашкольнай установы; дапаможнік для кіраўнікоў і практычных работнікаў ДООУ / аўт.-склад. Л.С.Кіселева,

Т.А.Даніліна, Т.С.Лагода, М.Б.Зуйкова. - 2-е вид., выпр. і дап. - М:
АРКТІ, 2004. -96с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ